

เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ กับการเปลี่ยนแปลง

ดร.สุพัตรา ศรีสุวรรณ*

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ที่กล่าวถึงยุทธศาสตร์การพัฒนาการ
เข้มแข็งทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้ให้ความสำคัญกับการยกระดับการพัฒนาและใช้เทคโนโลยี
สารสนเทศการสื่อสารเพื่อเป็นโครงสร้างพื้นฐานสำคัญในการเผยแพร่องค์ความรู้และข่าวสารช่วยสนับสนุนการฟื้นฟู
เศรษฐกิจ การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ นอกจากนี้ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่สภาพแวดล้อม
ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ระบบเศรษฐกิจมีความเชื่อมโยงสลับ
ซับซ้อนยิ่งขึ้น เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่เข้ามามีบทบาทอย่างมาก ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เช่น

1. ด้านสื่อสารมวลชน ถ้าจะพูดถึงสื่อสารมวลชนในแง่มุมของ SMCR คือแหล่งสาร (Source) การเข้า
รหัสข่าวสาร (Message) และถูกนำไปโดยผ่านทางช่องทาง (Channel) โดยมีการถอดรหัสจากผู้รับสาร (Receiver)
ซึ่งเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสื่อมวลชน คือ

1. แหล่งสารของสื่อมวลชน (Media Sources)

สื่อมวลชนเป็นสื่อที่ถูกผลิต ร่วมกันหลาย ๆ ขั้นตอน ซึ่งผู้ผลิตสื่อเป็นผู้ที่มีฐานะอยู่ใน
ระดับสูงทางสังคม ทำหน้าที่ตัดสินใจว่ากลุ่มผู้ใดควรจะได้รับสารอะไรบ้าง ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าแหล่งสารของ
สื่อมวลชนมีบทบาทในการสร้างรูปทรงความคิดเห็นสาธารณะและสร้างรสนิยมในสังคมโดยทั่วไป เช่น ถ้าใช้กล้อง
ถ่ายวิดีโอ ที่มีคุณภาพก็จะทำให้ความสามารถในการแพร่กระจายข่าวสารจากแหล่งสารเพิ่มสูงขึ้นด้วย

2. สารของสื่อมวลชน (Mass Media Messages)

เนื้อหาสาระในสื่อมวลชนจะมีความกว้างขวางกว่าสื่อประเภทอื่น เนื่องจากต้องการให้
ครอบคลุมผู้รับสารจำนวนมาก ซึ่งผู้รับสารมีรสนิยมและความคิดเห็นหลากหลาย เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายในสังคม
การตลาดอุตสาหกรรมที่ต้องการกระจายข่าวสารให้กว้างขวางมากเท่าที่จะเป็นไปได้ แต่ในยุคที่มีการใช้เทคโนโลยี
คอมพิวเตอร์เพื่องานสื่อสารมวลชนได้มีการศึกษากลุ่มเป้าหมายให้แคบยิ่งขึ้น และมีเนื้อหาของสื่อให้ตรงกับกลุ่ม
เป้าหมาย นอกจากนี้การพัฒนาของโทรทัศน์ทางสาย (cable TV) ทำให้สามารถทราบกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

3. ช่องทางของสื่อมวลชน (Mass Media Channels)

เดิมทีเดียวช่องทางสื่อมวลชนจะมีการแพร่กระจายออกไปมาน้อยขึ้นอยู่กับความ
ครอบคลุมของสื่อแต่ละชนิดมีคุณลักษณะเฉพาะตัวในปัจจุบันมีช่องทางเกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมายเช่น
การใช้ดาวเทียมของการสื่อสารทำให้ช่องทางต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ประชาชนจะได้รับสารมากขึ้นและสามารถแพร่

*อาจารย์ ฝ่ายพัฒนาสื่อการส่งเสริม สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กระจายไปในพื้นที่ต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางไม่ว่าจะเป็นในกรุงเทพหรือที่ห่างไกล การสื่อสารผ่านสื่อมวลชนจึงสามารถทำได้หลายแบบและสามารถผสมผสานช่องทางและสื่อหลาย ๆ แบบเข้าด้วยกัน เช่น ภาพเคลื่อนไหว ภาพนิ่ง เสียง ตัวอักษรในเครือข่ายเดียวกัน

4. ผู้รับสารของสื่อมวลชน (Mass Media Audiences)

สื่อมวลชนในอดีตถูกมองว่าผู้รับสาร (audience) เป็นมวลชนที่ไม่สามารถแยกความแตกต่างได้มองไม่เห็นตัวและแหล่งที่อยู่ของผู้รับสารในขณะเดียวกันก็เข้าใจกันว่าผู้รับสารจะเป็นผู้ถูกกระทำให้รับสารที่ส่งมากับสื่อ การโต้ตอบไปยังแหล่งสารมีข้อจำกัด ในปัจจุบันมีการเปิดช่องทางการติดต่อสื่อสารมากขึ้น การใช้เทคโนโลยีที่ก้าวหน้าทำให้มีการเพิ่มโอกาสที่ผู้รับสารจะโต้ตอบหรือส่งผลสะท้อนกลับมาหาแหล่งสารมากขึ้นและได้ทันทีทันใด ดังนั้นแนวความคิดที่ว่าผู้รับเป็นผู้ถูกกระทำตลอดเวลานั้นก็เปลี่ยนแปลงไปและผู้รับสารเองก็สามารถกำหนดทางเลือกในการรับหรือไม่รับช่องทางหรือสื่อตามที่ตนเองต้องการได้

2. ด้านประสบการณ์ของมนุษย์ เทคโนโลยีสื่อสารที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของมนุษย์ก็คือ สื่อทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นรูปแบบสื่ออักษร สื่อเสียง สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทำให้คนจำนวนมากสามารถจะรับรู้เรื่องที่ไหนก็ได้ ภายในเวลาอันรวดเร็ว พัฒนาการของเทคโนโลยีการสื่อสารในยุคปัจจุบัน ทำให้อุปสรรคด้านระยะทางและเวลา กลายเป็นเรื่องที่ไร้ความหมายเพราะไม่อาจจะปิดกั้นประสบการณ์ของมนุษย์ได้อีกต่อไป ซึ่งการเปลี่ยนตัวสื่อก็สามารถสร้างผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับประสบการณ์ของมนุษย์แล้ว ยกตัวอย่าง เช่น รูปแบบของการสื่อสารกับการขยายประสบการณ์ของมนุษย์ (กาญจนา แก้วเทพ. 2545 : 121)

รูปแบบการสื่อสารของสื่อสิ่งพิมพ์	รูปแบบการสื่อสารของคอมพิวเตอร์
- ชาตินิยม (Nationalism) - อุตสาหกรรมนิยม (Industrialism) - ตลาดแบบมวลชน (Mass Market) - อ่านออกเขียนได้อย่างเป็นสากล (Universal Literacy) - มีการศึกษาในระบบ (Formal Education)	- โลกาภิวัตน์ไร้พรมแดน (Globalism) - สังคมข่าวสาร (Information Society) - ตลาดเฉพาะกลุ่ม (Segmentation) - อ่านเขียนภาษาอังกฤษได้อย่างเป็นสากล (English Literacy) - มีการศึกษาแบบนอกระบบ (Informal Education)

แต่เทคโนโลยีการสื่อสารถึงจะมีผลดีก็ตาม ผลกระทบที่ตามมาก็คือ ความฟุ้งเฟ้อทางข่าวสาร เทคโนโลยีสมัยใหม่ ก่อให้เกิดการหลั่งไหลของข่าวสารอย่างมาก และรวดเร็ว ซึ่งก่อให้เกิดความสับสนไม่สามารถนำข่าวสารมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ และความไม่เท่าเทียมกับทางการสื่อสารระหว่างคนรวยและคนจนเนื่องจากเกิดการกระจุกตัวของเทคโนโลยีในเมืองหลวง และเมืองใหญ่ ๆ เท่านั้น

3. ด้านวัฒนธรรม การสื่อสารกับวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กันใกล้ชิด วัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการสื่อสารของสมาชิกในสังคมในขณะเดียวกันการสื่อสารก็เป็นเครื่องมือในการทำให้วัฒนธรรมดำรงอยู่ได้ ทางออกในกระแสของการเปลี่ยนแปลงเพื่อแก้ปัญหาของการครอบงำทางวัฒนธรรมจากต่างชาติก็คือการรู้เท่าทันและสามารถเลือกสรรอย่างชาญฉลาด และสิ่งที่เป็นผลกระทบทางวัฒนธรรมอย่างมากเกิดจากสื่อรายการวิทยุและโทรทัศน์ ซึ่งเข้าสู่สังคมไทยอย่างรวดเร็วในยุคสังคมข่าวสาร เกิดการกัดกร่อนวัฒนธรรมดั้งเดิมของประชาชนในชาติ

ของตน การสูญเสียเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม เนื่องจากการรุกรานด้านวัฒนธรรมจากสื่อต่างประเทศ ซึ่งพ่วงมากับค่านิยมของต่างประเทศด้วย นอกจากนี้ยังมีผลกระทบต่อวัฒนธรรมด้านข่าวสาร เช่น การผลิตหนังสือพิมพ์ในยุคที่นักข่าวใช้เครื่องพิมพ์ดีดกับยุคที่ใช้คอมพิวเตอร์ ทำให้กระบวนการส่งข่าวและบรรณาธิการข่าว แตกต่างไปจากเดิม การพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ จะมีผลทำให้วัฒนธรรมในเรื่องการเก็บรักษาข้อมูล การจัดระบบ การเรียกมาใช้ในการเปลี่ยนแปลงและการถ่ายทอดข่าวสารความรู้ก็เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

แต่เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ได้ช่วยในการเปลี่ยนแปลงค่านิยมและทัศนคติที่เหมาะสม สำหรับการดำเนินชีวิต ทำให้เห็นได้ว่าประเทศในโลกนี้มีความใกล้ชิดกัน และมีการร่วมมือกันได้มากยิ่งขึ้น

4. ด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่มีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในปัจจุบันและอนาคตอย่างมากมาย เช่น

ประการแรก ผลกระทบต่ออุตสาหกรรม การสื่อสารจะช่วยเพิ่มข่าวสารและบริการข่าวสารมากขึ้น ประชาชนที่ทำงานทางด้านข่าวสารจะสูงขึ้น มีการขยายตัวของข่ายการสื่อสารของวงการอุตสาหกรรมอย่างทั่วถึงและสามารถกระจายโรงงานอุตสาหกรรมไปยังจุดต่างๆ ได้มากขึ้น

ประการที่สอง ผลกระทบทางเศรษฐกิจขององค์การธุรกิจ ส่งผลต่อการจัดการธุรกิจของรัฐและเอกชน ซึ่งข่าวสารจะกลายเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญขององค์กร ความสำเร็จและล้มเหลวขององค์กรธุรกิจจะขึ้นอยู่กับความถูกต้องของข่าวสาร ส่วนธุรกิจด้านการเงิน ก็ต้องอาศัยธนาคารเป็นทางผ่านของการถ่ายโอนเงิน

ประการที่สาม ผลกระทบต่อกิจกรรมธุรกิจประเภทต่างๆ ได้แก่ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ การสื่อสารสมัยใหม่จะช่วยในการกำหนดผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสม เช่น ข้อมูลข่าวสารความต้องการของผู้บริโภค การขาย การสั่งซื้อ ซึ่งสามารถส่งผ่านข่าวสารโดยใช้ระบบอินเทอร์เน็ตได้อย่างง่ายดาย

ประการสุดท้าย ผลกระทบต่ออุตสาหกรรม โดยจะมีแรงงานในอุตสาหกรรม ข่าวสารสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว มีการศึกษาแบบตัวเองมากขึ้น เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กมากยิ่งขึ้น แต่สิ่งที่ตามมาและมีผลกระทบก็คือเกิดการพึ่งพาทางเทคโนโลยีและทางเศรษฐกิจทำให้ต้องพึ่งพาด้านวิทยาการและสูญเสียเงินตราต่างประเทศเป็นจำนวนมากในแต่ละปี

จะเห็นว่าเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ได้ช่วยจัดหาทางออกอย่างหลากหลาย ต่อการแก้ไขปัญหของสังคมในโลกนี้ซึ่งสามารถมองเห็นได้ในผลประโยชน์โดยทั่วไปที่จะเกิดขึ้นได้กับทุกประเทศโดยไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงขั้นตอนการพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ บางประเทศที่ยากจนก็อาจจะก้าวกระโดดใช้เทคโนโลยีที่ก้าวหน้าเพื่อผลประโยชน์ เพิ่มพูนในประสิทธิภาพด้านต่างๆ เช่น เพื่อการเพิ่มรายได้ของชาวนา เพิ่มราคาสินค้า เช่น 1 ผลิตภัณฑ์ 1 ตำบล เพิ่มช่องทางในเรื่องการจ้างงานมากขึ้น เพื่อรายงานสภาพแวดล้อมและการควบคุมอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ช่วยในด้านการให้การศึกษากับมวลชน

อย่างไรก็ตามเทคโนโลยีการสื่อสารเหล่านี้ ก่อให้เกิดผลดีในแง่ของการพัฒนาประเทศโดยเฉพาทางธุรกิจและอุตสาหกรรมของทั้งภาคเอกชนและภาครัฐเนื่องจากเทคโนโลยีเหล่านี้จะอำนวยความสะดวกในการบริโภคข่าวสารซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยในการตัดสินใจ ยิ่งสังคมมีความหลากหลายมากเพียงใด การดำเนินธุรกิจย่อมมีความยุ่งยากและแข่งขันกันมาก การแข่งขันทางธุรกิจได้ขยายตัวสู่ระดับประเทศระดับทวีปและระดับโลก ข้อมูลข่าวสารทางการค้ายิ่งมีความสำคัญและจำเป็นเทคโนโลยีทางการสื่อสารสมัยใหม่จะช่วยให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการได้อย่างง่ายดายและถูกต้องแม่นยำ ซึ่งจะมีผลต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศด้วย รัฐและภาคเอกชนจึงควรตระหนักถึงดาบ 2 คม ของเทคโนโลยีการสื่อสาร และมีการวางแผนอย่างระมัดระวังในการนำเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่มาใช้ที่เหมาะสม ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้ประเทศชาติพัฒนาไปอย่างไม่หยุดยั้ง

โดยสรุปแล้ว อาจกล่าวได้ว่าเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่นั้นเป็นส่วนสำคัญในการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เช่น ด้านสื่อสารมวลชน ด้านประสบการณ์ของมนุษย์ ด้านวัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจ จึงส่งผลให้การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ รวมไปถึงระบบสังคมโดยรวม มีทั้งทางด้านบวกและลบ บทบาทของเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่จะมีส่วนช่วยกระตุ้นความเจริญเติบโตของทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างมากหลาย ๆ ด้าน รัฐและเอกชน จึงให้ความสนใจต่อการกำหนดนโยบายและวางแผนในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ให้เหมาะสมรอบครอบต่อไป เพื่อให้เกิดความสำเร็จและพัฒนาประเทศในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา แก้วเทพ. สื่อสารมวลชน ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศาลาแดง จำกัด, 2545.
ชาวิวัฒน์ ศรีแก้ว. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 - 2549.

กรุงเทพฯ : ธนัธการพิมพ์ จำกัด , 2545

ณรงค์ สมพงษ์. สื่อสารมวลชนเพื่องานส่งเสริม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543.

ประมะ สตะเวทิน. หลักและทฤษฎีการสื่อสาร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช, 2531.

สุรัตน์ เมธิกุล. การปฏิรูปสื่อในยุคสังคมไร้พรมแดน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2545.

Dominick. Joseph R. Broadcasting / Cable and Beyond : an introduction to modern electronic media.

McGraw Hill company. 1996

Straubhaar & Larose. Communicatioans Media in the Information Society. Wadsworth Publishing Company. 1997